

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 293 (9670) 1974 чылдың декабрь 17, вторник 1975 чылда үндээлгестиген Өртөө 2 коп.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Төп Комитединиң Пленумунуң дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1974 чылдың декабрь 16-да СЭКП Төп Комитединиң ээлчеглиг Пленуму болуп эркен. Пленум ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының ораалакчызы, ССРЭ-нің Курплагының Даргазы эш Н. К. БАЙБАКОВТУҢ «1975 чылда ССРЭ-нің улус ажыл-агыйын хөгжүдеринин Күрүне планының дугайында» болгаш ССРЭ-нің сан министри эш В. Ф. ГАРБУЗОВТУҢ «1975 чылда ССРЭ-нің Күрүне бюджетинин дугайында» илеткелдерин дыңнап, чугаалашкан.

Бо айтырыг талазы-биле эштер: Украинаның Компартиязының ТК-ның бири секретары В. В. ШЕРБИЦКИЙ, Казахстанның Компартиязының ТК-ның бири секретары Д. А. КУНАЕВ, Узбекис-

танның Компартиязының ТК-ның бири секретары Ш. Р. РАШИДОВ, Эстонияның Компартиязының ТК-ның бири секретары И. Г. КЭБИН, СЭКП Ленинград хооркомунун бири секретары Б. И. АРИСТОВ, Тажикистанның Компартиязының ТК-ның бири секретары Д. РАСУЛОВ, Москва хоорайның күрүнеин бири подшеник заводунун слесарлар бригадири А. В. ВИКТОРОВ, Грузияның Компартиязының ТК-ның бири секретары Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕ, ССРЭ-нің химия үлетпүрүнүн министри Л. А. КОСТАНДОВ, СЭКП-ның Приморье крайкомунун бири секретары В. П. ЛОМАКИН, СЭКП-ның Свердловск обкомунун бири секретары Я. П. РЯБОВ, Казаның электронуг саналга ма-

БАШТАЙГЫ ЭЗИЛДИРИГ

ЛИПЕЦК. (СЭТА-ның корр. М. Голачев). Новолипецкий металлургия заводунда кылды турар ийн ксилорол-конвертор четинге декабрь он беште ит баштайгы демирин эзилдирип ундурган. Чылдың-на дөрт миллион тонна демирин кылды үндүрер ужуруг ол кат эзилдерер күчүгүг бүүдүрүге чериниң бири эзилдире шитиритиң шенделериниң эзелзин ол-дур. Ол ча четиниң кол-кол корпустарын болгаш 50 ажыг дузада икжерер тудугарын доктааткан хуусаанында ийн-чартык катп илалкып тудуп дооскан. Каймы-даа 300-300 тонна ишкар ийн эзилдирелге суугуларын болгаш каңмы үзүк-саксаал чокка кудар күчүгүг саваларын металлургияның дендия улуг заводу мичар кылдырган. Ында саналга машиналар болгаш аэктронуг аппараттарын өптөп тургускан. Оларның дузазы-биле заводы ажыл-ды башкарып, чорудар ужураат. Чаа шестиди начальниги А. М. Поживанов: «Демирин хүзүн адыр—деп командаң берген. Дендия улуг савадан хайлып, эзилген суук чуул—демир куттузуп-ла эзелди. Оң соонда ол саксаал чокка шуткуч, кудар кошпаже дамчан, аңа турган кижилер көрүп турал-ла узун-чиге демилер кылдыр, чоруту-ла карарын, када берген. Ол дээрге, демирин калбарты басты-рар станокка кылдырыңа шууг белеткен кааны ол-дур. Баштайгы мидиг болса демилге мында деп билжип каан: «Ийги ксилорол-конверторду демирин хүзүн ол, Төрзө чурт!».

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНДА

Декабрь 14-те Н. В. Подгорныйның даргаланы-биле ССРЭ-нің Дээди Советиниң Президиумунуң хуралы болган. Президиум ССРЭ-нің Дээди Советиниң тоску чыкканын ийги сессиязының күн айтырларың белеткери-биле дол-башкан айтырларың көргөн болгаш чогуур доктаалды хүд-дөп алган. Ол ийшик Эвилелиниң Советиниң даргазы А. П. Шитиковтуң болгаш Националдар Советиниң даргазы В. П. Рубенин сессияны болгаш парламенттин төлөөлекчилер чөвүлелеринин хуралдарының чорумунуң дугайында савал-дарын база көргөн.

Эвилелиниң Советиниң план-бюджет комиссиязының даргазы Г. И. Ващенкоң болгаш Националдар Советиниң План-бюджет комиссиязының даргазы Н. И. Масленниковтуң ССРЭ-нің 1975 чылда улус ажыл-агый планын болгаш бюджетин палаталарың доктаамал комиссияларың көргөни-нин түпкүлдерин дугайында, дыңнадыларын, а ол ийшик 1973 чылдың бюджетиниң күөсөзөзүнүн дугайында ССРЭ-нің Дээди Советинге чаактың киргер өтүдүн дыңнап.

План-бюджет болгаш адырлар комиссияларың адырлар керестериниң талазы-биле комиссияларын киржилген-биле 1975 чылда ССРЭ-нің улус ажыл-агый кетжүдеринин Күрүне бюджетин баш улуг чугаалажып көөрүн дооскан, ССРЭ-нің Дээди Советиниң Эвилелиниң Советинге болгаш Националдар Советинге киргер түпкүлдерин кылган Президиум бодунуң доктаалды демдегезин. 1974 чылдың планы-ның болгаш бюджетиниң талазы-биле доктаамал комиссия-ларың түпкүлдерге айткан сумелерин боттадырыңың дугайында ССРЭ-нің чогуур министрстволарының болгаш ведомстволарының удурукчуларының дыңнадыларын Президиум база дыңнап, хүддөп алган.

Ол-ла хуралга Каттышкан Национал Организациязының Кол Ассамблеязының XXVII сессиязының шитиринге дүүштүр 1975 чылда ССРЭ-ге керэжүдериниң делегей чылы эртивер талазы-биле комиссияның составын дугайында савалды база көргөн, Комиссияның даргазы К. Т. Мазуров-тун саналдаанын болгаш Президиум оңд составын 72-кижи кылдыр бадалган. Комиссия кетжүдериниң составында—бүгү эвилелден республикаларың төлөөлекчилерин, ССРЭ-нің министрстволарының болгаш ведомстволарының көн-шини организацияларың удурукчуларың кирген болган олар керэжүдериниң бүтү делегей чылы эртивер-биле дол-башкан бүтү төмчөлөрүн бистиги чуртка боттадырып чору-лавын хандыраар ужураат.

Президиум ол ийшик чуртук күрүне амдыралының өскө-даа айтырларың база чугаалажып көргөн (СЭТА).

1975 Чылда ССРЭ-НИҢ УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙЫН ХӨГЖҮДЕРИНИҢ КҮРҮНЕ ПЛАНЫНЫҢ БОЛГАШ ССРЭ-НИҢ КҮРҮНЕ БЮДЖЕДИНИҢ ТӨЛӨВИЛЕЛДЕРИНИҢ ДУГАЙЫНДА СЭКП ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУНУҢ ДОКТААЛЫ

1975 чылда ССРЭ-нің улус ажыл-агыйын хөгжүдеринин Күрүне планының болгаш ССРЭ-нің Күрүне бюджетиниң төлөвилелдерин колдуунда чуулдуг деп көөр.

Эвилелден республикаларың Компартияларының ТК-лары, партияның край, область, хоорай болгаш район комитеттери, министрстволар болгаш ведомстволар, бүгү-ле партия, совет, ажыл-агый болгаш профэвилел организациялары СЭКП ТК-ның шитирлерин болгаш партиянын экономиктиг политиканың айтырларының талазы-биле эш Л. И. БРЕЖНЕВИҢ чугааларын удурутулга болдурбушаан. 1975 чылда ССРЭ-нин

улус ажыл-агыйын хөгжүдеринин Күрүне планын болгаш тоску беш чылдың нинти онаадаларын күөседир талазы-биле боттуг хемчеглерин ажыл-дуг кылгаш, боттадырып чорудар ужураат. Бүдүрүлгениң ажыктыг чоруун бүгү хемчег-биле бедиринче, техниктиг депшиялени шапкынчыдарынче, күш-ажылдың бүдүрүчүлүгүн өстүреринче, чаа бүдүрүлгө күчүлериң дүргөн ажылга киреринче болгаш бар күчүлериң дээр ажылгаарынче, материалдык болгаш күш-ажыл курлавырларын чарыгалдын кызырыбушаан, продукцияны бүдүрүп үндүрерин көвүдөдир болгаш шынарын экижилдер тө-

лөккү чорудурын бүгү хемчеглерин азыр чугула. 28 тудуг организациязы-дан тудуг-монтаж ажылдарының хемчөзүнүн талазы-биле планын 12-ле организация, бодунуң күжү-биле тудуг ажык чорудар 37 организацияны 17-ин күөстөгөн. Эртен он айдара тудугда ажылдын турарынын күш-ажалынын бүдүрүчүлүгүн планы 103,3 хуу күөстөгөн. Эртен чылдын ол үезинде өзүлде 7,4 хуу болган. Тудуг ажылдарынын он айларда бот-үезин 152 мүн рубльге артаган. Бо талазы-биле байдал «Тыва көдө тудуг» тресте, Шитки министрствозунуң капитал тудуг кидиниң тудугун бот-үезин түс-түзүндө 3,8 хуу, 9,8 хуу артаган. «Кызыл тудуг» тресте, «Тыва сүт тудуг» трест, № 957 КМК болган конуктарында кып дактыр күженишкин-биле ажылдаары, ыңдыг темпини кошкатпа-зы чугула.

РСФСР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ДОКТААМАЛ КОМИССИЯЛАРЫНДА

РСФСР-нің 1975 чылда планы-ның болгаш бюджетиниң чогуур кетжүдерин баш бурту-гар чугаалажып көөр адырлар республиканың Дээди Советиниң план-бюджет, адырлар комиссияларының, адырлар керестериниң талазы-биле комиссиязының тургускан белет-кел комиссиялары хуралдарын дооскан. Парламент моор мурун-нда дыңнадыларын болгаш адырлар, улус ажыл-агыйың болгаш култураның кол адыр-ларынын айымыл 12 мидиг комиссияны тургускан. 1975 чылда Россия Федерациязының улус ажыл-агыйының планын болгаш бюджетин РСФСР-нің келер сессиязыга чугаалажып деп турарына холбаштыр доктаамал комиссиялары киргер материалдарын болгаш доку-ментилерин чугаалажырыга 100 ажыг депутат, РСФСР-нің Курплагының, сая министрствозунуң, өскө-даа министрстволары биле ведомстволарының удурукчулары болгаш тускай эртемчилерин киршичкен.

Белеткел комиссияларының кетжүдерин—депутаттар беш чылдың дөрткү, голардыкчы чылдың чедип адырлар чөвүлелеринин чугаалажып бол-гаш улус ажыл-агыйын хөг-жүдеринин темптерин сала-дымла турар четистерин база демдегезин. Олар ча чылдың план, бюджетин чуулдуг деп көргөн, бүдүрүлгениң ам-даа ажылгагыларын курлавырларын айткан, бүдүрүп үндүрер продукциянын шынарын бедир-биле холбашкан айтыр-ларын улуг кичигебин салган.

РСФСР-ның 1975 чылда план, бюджетиниң талазы-биле белеткел комиссияларының савал, сумелерин РСФСР-нің Дээди Советиниң план-бюджет комиссиязының даргазы С. И. Савосенин даргаланы-биле РСФСР-нің Дээди Советиниң план-бюджет комиссиязының адырлар комиссияларының болгаш адырлар керестериниң талазы-биле комиссиязының төлөөлекчилериниң декабрь 11-

депутаттары А. О. Пискаев, В. И. Демченко, С. А. Меледин, Н. М. Дьяченко, Г. В. Кошкин, К. Н. Голяков, Т. С. Сушков, А. Е. Власов, В. В. Поляков, М. К. Фоменко, Н. И. Дмитриев, Б. А. Осипчик болгаш оон-лаа өскелер илет-келдер кылган.

Комиссиялар республиканың үлетпүрүн, көдөз ажыл-агыйын, транспортун, харман-а-зын эртемни болгаш улус ажыл-агыйының өскө-даа эң чугула адырларың хөгжүдериниң чугула айтырларың бүгү талазыг чугаалашкан.

Россия Федерациязының келер чылда улус ажыл-агый планының болгаш бюджетиниң чогуур кетжүдерин ажыл-агыйның үзү-биле чугаалашкан, комиссия кетжүдерин—депутаттар чуулдуг деп көргөн. Олар оң-биле чөргөштерин бар турар курлавырларын үлетпүр, тудугта, көдөз ажыл-агыйга, транспортка, чоңа барынаар бүдүрүп, бээр үлетпүр адырларың улус четче ажылга-ларынын эргежок чугулазын демдегезин. (СЭТА).

БЕДИК ТЕМП ДЭЭШ

Республиканың тудугчуларыңа чылдың бо сөөгү хүд-лерин хайынышыңың. Иланка болгаш социалисттик хүдөлө-де көрдүнгөн чүүдериң чедир кылкың, ажылга-ла кирер объектилерде болгаш келер чылга туралар ажылдар доон сорулгалар-ла хой. Тодаракчы чылдың планын чедип-кишиң күөседир даш социалисттик чарышка дииришпешан, бистин чамдык тудуг эргел-деринче, үчүстөр болгаш бригадаларынче эртен он бир айларда бедик көргүдүлгениң чедип алган. Чыккы, «Тыва да-дугу тудуг» трестеги, № 958 КМК, «Кызыл элек-тростанция тудуг» трестеги болгаш өскө-даа коллективтер графика мурнай чоруп өрар.

Эртен айларың көргүдүлгө-ден адырда, тудугчулар ий-тин-биле хожудан турар. Иланка кол фондурларын

ажылга-ла кирер талазы-биле байдаа дүвүрениң. Январь—ноябрь айларда 45 млн. 051 мүн рубльдин кол фондурларын ажылга-ла кирген. Ол дээрге чыл планының чүгө 49,6 хуу-зу болуп. Чылдын сөөгү айында нинти хожуданың додурлары берге дерек. Тываның электир четкиниң бүдү-рүлгө черлеринде дыкка хой дерек-хемчеглерин өптөп тур-гусулазынган бо чылын ажыл-далга кирер ужуруг 4 млн. 848 мүн рубльдин кол фондур-дан он бир айларда чүгө 763 мүн рубльдин кирген, ол болза чыл планының чүгө-ле 15,7 хуузу-дур.

Капитал салымшыкынарың шиттөгөниң хемчээли 78 млн. 547 мүн рубль ийкеле-лааның 88,8 хуузу болган. Бүдүрүлгө ужуру-дузадык объектилерге 54 млн. 210 мүн рубльдин (планын 87,9 хуу-зу) капитал салымшыкынарың шиттөгөн. Тудуг-монтаж ажылдарынын он бир айлар планын 94,3 хуу күөстөгөн. Он бир айларда барык 10 млн. рубльдин капитал салымшыкы-нарын чедип ийгөстөгөн, оон иштинде 4 млн. кире рубльдин тудуг-монтаж ажылдарын чедир күөстөгөн.

Кызылда дээрбе комбинатының, «Тыва көдөз тудуг» керемит заводунуң, школа на-зымы четпөн уруглар албан черлеринин, чурталга бажы-нарының тудуглары хожудан турар. Дыкка хой объектилер-ниң ажылга-ла кирер хуусаа-зы узамдыгып келген. Комбикорм цехи, компрес-сор станциясы чегелгит чуу-ла дехтерин ажылга-ла бо чыл-дын кирерин арткан. Тудугун чорудуп турар керээлгит кол организация — «Тыва көдөз тудугу», № 62 КМК-зы бол-

гаш чагыкым—Тараа продук-тулар эргелди ук объектиге дерик-хемчеглерин тургуза-рың, керээлгит тускай тудуг коллективтеринин ажымын тал-рыштыр организацияларын гра-фика көрдүнгөниң өзүгар хандырыбан. Чылдың сөөгү бо хүднеринге чедир тудугче чы-лы кирбозинден бетон кудар чергелгит ажылдар сонгаар-латтынып келген.

11 айларда 68 мүн 366 дөрбелчин метр чурталга ше-лүн ажылга-ла кирген. Ол дээрге чыл планының 57,8 хуузу-дур. Эртен чылдың ол үезинге денюере, 11 мүн дөрбелчин метрин хойбу ту-ткан. «Тыва көдөз тудуг» тресте өскө трестер бо талазы-биле планын күөстөгөн. Урей кылмышынын эдер, тудугун хуусаанын узамдыктарың чуу-лар хой. Иланка Кызыл хоорайга чурталга тудуун ша-

«Шын» солунуң болгаш радионуң каттышкан рейдизи

Бо чорук канчап дүвүрө-зүңнү болдурбуңа? База-ла үе бар, четтигиттер бис дээр хөшөөр ажыл-агыйларың удурукчуларың болгаш тус-кай эртемчилерин өөжүр-гөдип турар эвес ирги? Механизатор кадрларың мергежлин бедирди, анаа чаа кижилерин өөредип не-геттиңиз турар. Механизато-рлар белеткелдин дугайында СЭКП обкомунуң өөрүстүп шитиритиң бар болгаш. Ам ре-йонда байдал кадыгыг? Кел-дер чакса чедир 74 механи-затору белеткер, 77 кижин боттарынын мергежле кыла-ын бедирер ужураат. А херек кы-рында «Шешээрде» ийн, а «Барык» совхозка чүгө чап-гык катан көчүзү эркен. Бо ажыл база ала-чайгарлаан-кычче кирген-дир.

Район шитиритиң-биле бо квар-талда 52 тракторну сепээр Каттышкан рейд бригадаты: Х. АПЫР-САНА, «Сельхозтехника» Кызыл-Мажык салбырың МТМ эргелекчи; М. МОМБУЖАН, радионуң корр. Х. МОҢҮШ, «Шынын» корр.

Техника септелгезин хынап түр бис

«Шанааның чайын, төргө-чи кылды белетке» деп чор-чун мерген сөзү бар болгай. Ийди болганда, бо хүднерде көдөдө бир чугула ажыл бол-за, чаксы тарылга белетке. Дүжүттүң салым-чөдү белет-кеден хамааркыр. Ону Барыш-Хемчиктин тараажаы-ларына база-ла эки билер.

Чаксы сезонга белеткедиң харылап турар кол организа-ция—«Сельхозтехника» сал-бырың. Иланка рейд брига-даның кетжүдери оң сал-бырда чөдө берген бис. Ийги байдалды икжерер-контрөлөр эш Баланов чугаалады.

Тоску беш чыл планы-нын тодаракчы чылдың онаадаларын коллектив багай эвес күөседир турар. Он бир айда сайгарыла планын 103,7 хуу күөстөдип, пландан ажыр дөрт тракторну, үш комбайн-ны септедиз. Ол ийшик ав-томобиль болгаш тракторлар моторун септедизиниң планын база ажыр күөстөдиз.

Оларын ажылдан турар бай-дынын көргөн, кижин кээргээр. Соокта даштыга кидиз сеп-телге турар боор. Кол хайы-биле тудар дээрге өптөшөс, а эртериндерин кызыл хой-биле тудар дээрге соок болган ха-ра боор.

Ажын-биле чугаалаарга, «тос тостун» соогундаа дашты-га септелге кылдыр дээрге, ажыл эвес-тир. Төп салбыр-нын херим иштинге кээрге, одаглардан аңгыда, моторла-рын унуттугундан каан азы ду-ругу-даа чок тракторлар, ав-томашиналар каракка чар-жыткыч. Бодап көрүңер даан: салбырда чээрби трактордан хүдө чүгө дөрт-беш хирези ажылдан турар, а үжөн авто-машинаның биле ол-ла хирези хүдө шөкчөөр. Машина-тех-ника бо хире херек үедө, ды-ка-ла хой трактор, автомобиль анаа турар аа? Оларын дүргөн септеш, малчынарже мал че-рин сөөртүп, хову-шөлдөжө өлөк даямтал турар!

Советтүн төп салбырында мастерскалар эргелекчи Вик-тор Адыгбай чөөтө чаа ажыл-дал өгөдөн. Анык специ-

дист мыда ажыл-херектин жүрүп билип алгыже, анаа советтин дирекциясы, он иланка кол икжерер Василь Богданов практиктиг дуза чедирбей турар.

— Артык келеттер чедип-тес, эң иланка сөзүлде дискалар чок, оон аңгыда ан-дазын септээр дээрге, база-ла кайы-бир кезээ чок боор-дур—деп, механизаторлар хому-дуп турарлар.

«Барык» биле «Шешээр» совхозтарда чакса белеткел талазы-биле кидизгит четпестер барыа?

Бо ийн ажыл-агыйда сеп-телгениң графика-даа чок. Ажылды организацияны кош-кан. Мастерскаларда септел-гени дүргөн доозар дугайында бизжээ лоуун-пакат бол-гаш көргүдүлгө шууг чок. Чалгыс сөс-биле чугаалаарга, чаксы тарылга белеткел ча-йгаараалкычче кирген. Ажылчылар эртен дыкка орай кээр. Уе-шак мичар анаа эртин турар. «Шешээр» сов-хозта тракторларын база-ла даштыга хондурган, эртенге-де оңу одакта эргилеп турар.

Бө совхозка мастерска тут-канын бээр ам үш чыл чедир турар. Анаа илдогон, эрги мастерсканы-даа белеткел, чыгылган албаан. 741 дугаар көжүп чоруту колонуна оңу ка-жан доозары билдирген. Бо ийн улуг совхозта септекчи-лерин ажылдарына тал-рымчалыг байдалар тургус-туманан.

Бүдүрүлгө черлеринче көдөз механизаторлар шалчын, ажыл-агыйлардан чоруп ту-рар. Бир-тээ ажылдар байдал чок болганда, хамкытың муру-нунда дуруктуулук механизато-рлар өскөз чоруп турары совхозтарының удурукчуларың савал дүвүрөтпөзү?

УЛУГ ОРУКТУҢ ЭГЕЗИ

Чаргыт чус чыл бурунгар, 1924 чылдың декабрь 16-дан 23-ке чедир Москвага ажылчылар өредилгесинин талазы-биле Бугу-эвил-элин бири эседин эртен. Ол дээрге профтехөредилгесини баштайгы билимдерин кылып турган. Бу улус ажыл-агыйның алгы-ангы адырларына кадрлар белектерине ол улуг ужур-дузалыг болганы чугаалар.

Профессионал-техникти өредилге талазы-биле СССР-ниң Министрлер Чөвүделенин Күрүнө комитетинин даргазы А. А. Булгаков СЭТА-ның корреспондентин-биле беседаларга мичта деп чугаалар: Совет эрге-чагырганын баштайгы чылдарында тура-ла чааак мергежилди кадрлар белектеринге кичээлгеини салым келген.

1920 чылдын июльда, хамаатты дайыныга үрелген фабрика, заводтарын, шахталарын болгаш транспортту катап тургузары эгелеп турда, В. И. Ленин профтехөредилге талазы-биле декретке ат салган. 18 харанан 40 хар чедир бугу ажылчыларын маал-ла өредилгенин ичиде айткан.

Ажылчы аныктарын өредилгеге фабрика-завод өредилгесинин системасы улуг турганар.

Дайын соонда чыдар бистин чуртувуска аар-берге чыдар болган. Ичкан бисте дагуу-устуну уламшары болган школалары, көдө ажыл-агыйның механизациян учушталдырып шыгырдылар. Оол соонда чыдарда чуртунун болгаш келээнин учушталдырып тургустунар.

режигени совет системалык доктамак чуртунун саймал турар. Ам бистин чуртувуска аар-бүрү хевиринин 6000 профтехөредилге черлери бар. Ук өредилге черлеринде үш миллион ажыл оолдар, кыстар өөренишпалар, 1100 азы-бүрү профессионал, мергежилдери чедип ал турар.

Партияның XXIV съездинин айыктаны улус ажыл-агыйның улум ынай төгүлдеринин согушалары мергежилди кадрларын белектеринин шынарин бекдери нөпөп турар. Тускай билиг чок кижилер амыг уенин нарын профессионалдарга өренип алдыр болдунмас. Шах ыдыг белектерин кол школаны профтехучилище ол.

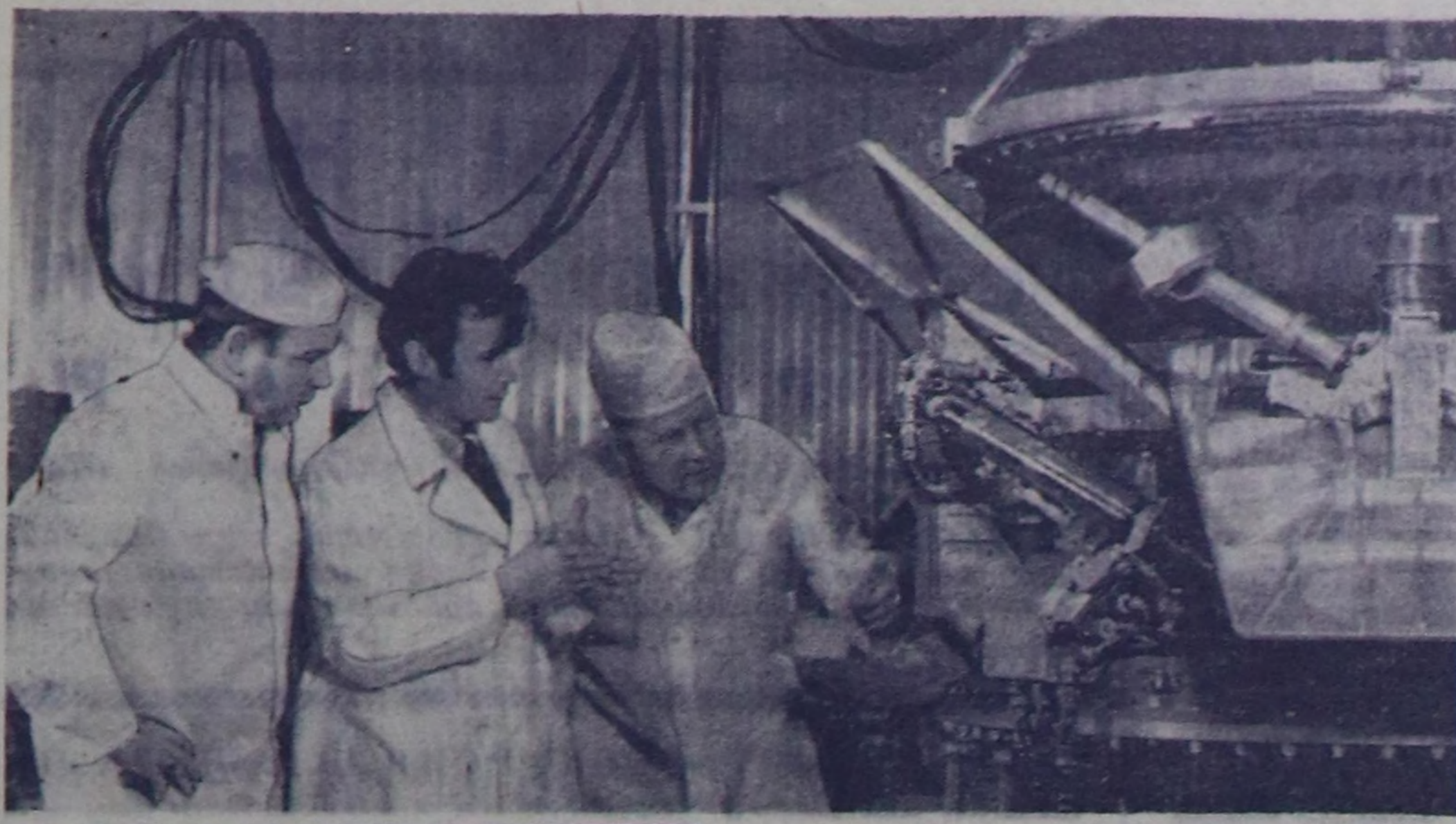
Бистин чуртувуска аныктарга бугу-ле оруктар азык, СЭТА-ның Чингине секретары Л. И. Брежнев ВЛКСМ-нин XVII съездинде чуураалар турар, совет күш-ажыл курлавырларын дугайында мичта диген: «Бугу-ле маал Сергей Павлович Королёвтуң бала Юрий Алексеевич Гагаринниң аттарын адалса-

дык. Башкыны болгаш өренишчини. Космос кораблинин кол конструктору болгаш делегейде баштайгы космонавт. Чаргыт чылдарын тууду школаның доозукчуу болгаш дайын соондугу берге чыдардын ус-дарганчымыз. Оске-даа ат-сугарымыз кижилер бисте хей.

Ажылчы алгынын амил салгалын белектеринин өл делгерини аркамы профтехучилищелер бооп турар. Аныктар анаа өренип тура, мергежилди алышпак, өртүмк эртемни чедип алдыр. Ам бистин чуртувуска 2200 ыдыг училище санатымын турар. Беш чылдын төмүндүгү чедир училищелерге сургуулар едн миллион ажар. Тоску беш чылда нийтин-биле үзүштүргө болган көдө ажыл-агыйга төс миллион ажыл азык ажылчыларын белектер.

Ажылчылар өредилгесинин талазы-биле баштайгы Бугу-эвил-элин съездинин соонда эртен чаргыт чус чыл тургузууда профтехөредилге ол хире төгүпү сайынаар.

М. МОГИЛЕВСКАЯ.
(СЭТА-ның корр.).

«СОЮЗ»—«АПОЛЛОН»

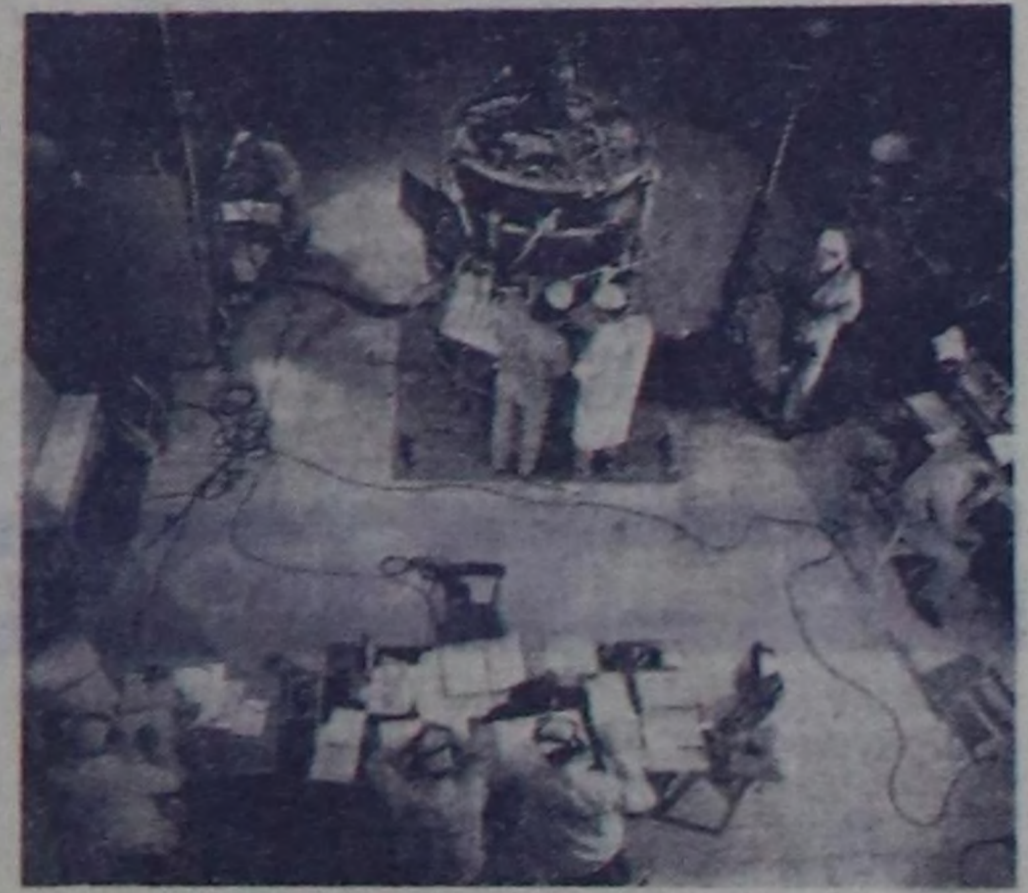
1975 чылдың июль айда «Союз» болгаш «Аполлон» дээр космос корабльдеринин космоска кады умдуушуну боозор. Ол умдуушуну белектеринин эң шижирлиги үзү — ийи корабльдин чокушулалып четкеш туттур агрегаттарын хынаарының амыдары кидин түлүк.

Совет болгаш америк специалистеринин каттышкан ажылчы бөлүү корабльдеринин туттур агрегаттарының кылдынганын болгаш идегелдин тодаралып көрүп турарлар.

Чурунта: америк болгаш совет специалистер «Аполлон» корабльдин туудуштурулга керекселеринин кезектерин көрүп турар. Салагай таланыңда ол таланың: «Ранвелл Интернейшенал» фирманың шынар контролери Нен Лав, СССР-ниң Эртемнер академиясынан өл ажылчы умдуштучу Владимир Сырамятников болгаш «Ранвелл Интернейшенал» фирманың оралчы президентизи Рай Лоренс.

Все чурунта: наместуң «Союз» болгаш «Аполлон» корабльдеринин туудуштурулга агрегаттарын шенээр залдың нийти хевирин.

Н. АКИМОВТУҢ ФОТОЛАРЫ.
(СЭТА-ның фотехрониказы).

Чаа чүүл тайылбыры Малга чаа чөм

Бистин чуртуң мал ажылчының төгүзүңгө бир-ле дугаарында айтырылганың-даа айтыры бооп турар чүүлү шижирликтиң мал чөмине ажылдаттымаа артыкчыларындык бөлүкү үндүрүп алып аргалдык болган. Ону Ойла «областың «Володарский» совхозунда тургускан заводтун дерин-керекселери-биле анаа-ла тараа саванында болгаш ийи, эрээлдизинден кылып алган.

СЭТА-ның корреспондентинин дилээнин өзүгар ол чаа мал чөм кылып керекселдин тургузуучуу. Москвааның микробиология институтунун улуг эртем ажылдакчызы В. И. Литвиновичо мичаар тайылбырлаан:

— Баштай 60 айтырымның умдуушунун дугайын чугаалар көрөй. Бистин чуртуң болгаш ашыгында мал чөмунуң белектеринин бөлүкү үндүрүп алып аргалдык болган. Ону үржүмдүү мал чөмунуң дугайын чугаалар көрөй. Бистин чуртуң болгаш ашыгында мал чөмунуң белектеринин бөлүкү үндүрүп алып аргалдык болган.

Көпчүлүк мал чөмунуң дугайын чугаалар көрөй. Бистин чуртуң болгаш ашыгында мал чөмунуң белектеринин бөлүкү үндүрүп алып аргалдык болган. Ону үржүмдүү мал чөмунуң дугайын чугаалар көрөй. Бистин чуртуң болгаш ашыгында мал чөмунуң белектеринин бөлүкү үндүрүп алып аргалдык болган.

«ШЫНГА» ХАРЫ

ХЕМЧЕГЛЕРНИ АЛГАН

Бо чылдың октябрь 8-те үнгөн согулга «Удуртукчулар чүге хажылында?» деп эгелеп Улуг-Хем районун «X Улуг хурал» колхозунун шүгүмчүлөлдүг чаага парламентин. Колхозтун Оттук-Лаш сүт-барзан фермазында кыштагалыкка белектеринин четтеринин болгаш саваныннын культуруг дашталыгына кичээлгеини кошкан алерелин бижээ.

Ажылчы чоннар депутаттарынын Баян-Кол көдө Советтинин күсүкени комитетинин даргазы Т. Соруктуң бистин бижияныксы динатканы болза: Парламенттин шүгүмчүлөлдүн фактыларын турганын Фермада чурттага бажынарнын болгаш мал кажаалаанын үрүмек септелген кыска хуусала кылып дооскан. Амгы үезде тускай метанзаветтинин дамчыдыкчы-биле сааг инектерин сугутар, оларга саванын чымчылды берип турар.

делегей БО ХУННЕРДЕ

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДАН МЕДЭЭЛЕР

УЛАН-БАТОР. Эрст Гельман аттыг куражым-агы МАР-ның көдө ажыл-агыйыңга социалистик чурттарын акы-дура дуза чедирин турарынын улусер-чиззон көргүзүп турар. — Ол ажыл-агыйга чурттуң төп энергосистемасы-биле куражым-агыны туудуштурган, улуг күштүгү электри дамчыдылганын шүгүмун, сүт мөчүрөр чедирин, сугат системанын, ийи сүт ферманын Совет Эриделинин дузазы-биле туудуштурган.

ВАРШАВА. Бо чылдын хоорайнын чүүл-бүрү туудуштарында хей-ниятинин өмүзүндө 900 мун азыг варшавалар ажылдаан. Оларын дузазы-биле 16 километр чуртуг олу чугаалажыкчыларга кирешкенир. Бо талазы-биле саналда 1975 чылда чугаалажыкчыларын киржикчилери чурттар болганын чөсеттин күштөрүн 20-20 мун кичиге кызырарын айтып турар. 1975 чылда бири эгеледе Совет Эридели, биле АКШ боттарынын төп Европада чөсеттин күштөрүн кызыраран турар ужураут.

ВЕНА. (СЭТА). Төп Европада чөсеттин күштөрүн болгаш боо-чөсеттин кызырарың дугайында чугаалажыкчыларын дөртүк кезээ Венага доозулаан. Анаа Европаның 17 чурттары болгаш АКШ, Канада кирешкени билиштер. Бо чугаалажыкчыларга чедиринин болурунда кол-ла шаптыкташканын чөсеттин күштөрүн болгаш боо-чөсеттин кайылаа талага ден кыдыр, кайылаа талазын айым чок ордулга караа таварыштыр байың кызырар парашитерин барың чүгү чурттарын төдөлекчелеринин дузазы көрөй турары бооп келген.

Социалистик чурттарын төдөкчелери чөсеттин күштөрүн болгаш боо-чөсеттин анык үндөмчүлүк кызырарын чедип алдырыңа бижыг бүзүрө-биле

улусерунуң Веспрем институту саргы-биле демисежиринин чаа химикалын улусерге бүдүреринин аргалын мичта чаа таш төлөвилээн. Ол химикаты үнүштер камгаларынын эртем-шиңчелинин бугу-эвилел институтунун элөө-раториясында бүдүрүп алган. Бедик эртемде ол чаа бугу-меди ажылдары тараа култураларын дугууң белектеринге дуза чедир болгаш он Венярианың «Широкомил» комбинацияда улаваа бүдүрүп эгелек бер.

СОФИЯ. Варшаваның далай өрээлинде контеинерлер чүдүрүн, дүжүренини тускай крайларын эң баштай өптөгү-ле, СССР-биле ВУР-нун аразыңа далай дамчытыр контеинерлер чүдүрүп улам шөптөп турар. Чаа гран сувдаларын чүдүрүп сайгарын бээр оравчок дүредир. Ону чагык-ла кижилер ажылдадылар. (СЭТА).

Мальта республика болуберген

ВАЛЕТТА. (СЭТА). Генерал-губернатор сэр Антони Дж. Мамо Мальта Республиканын баштайгы президентизи болурунун дагыраа берген. Конституцияга Т. Мингофтуң чаааның кырген чаала-

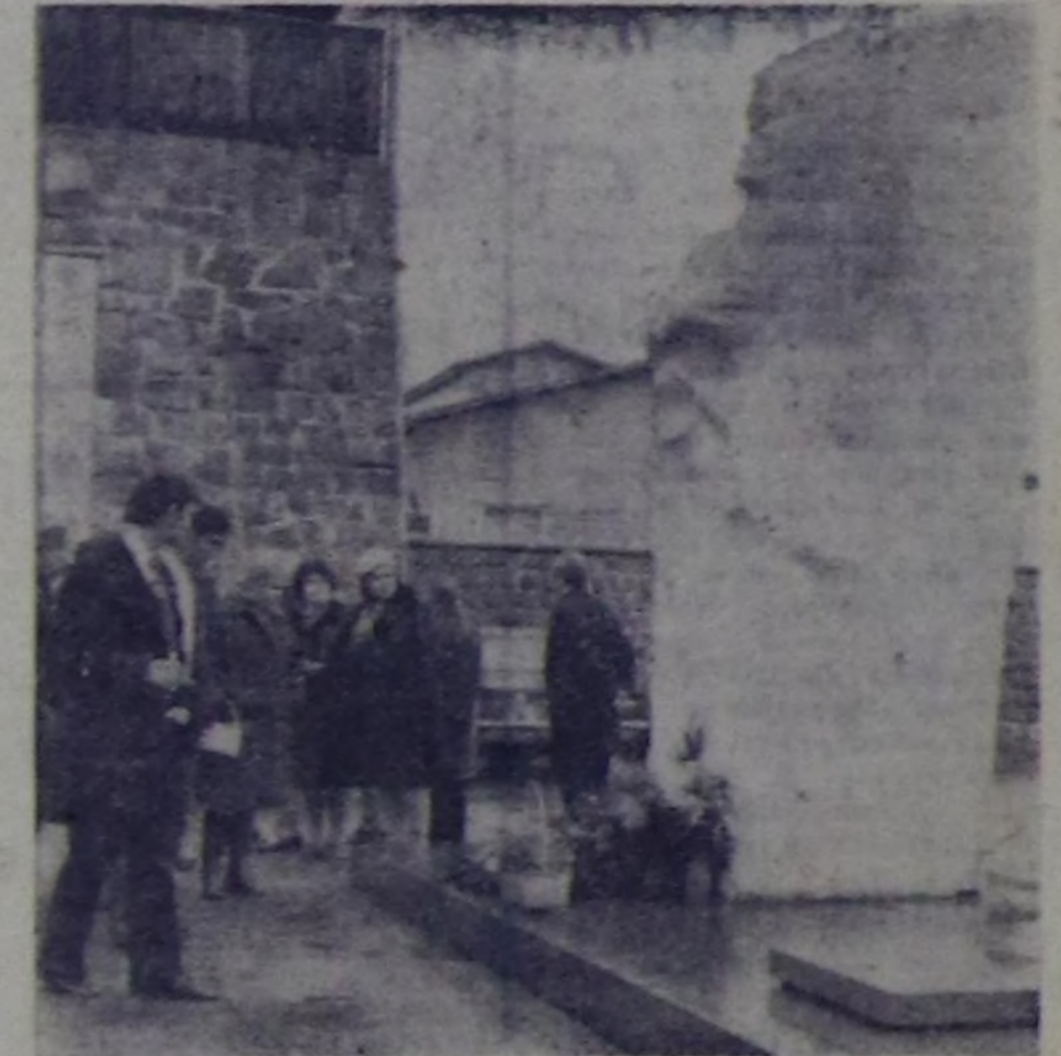
Кыдат демир-орукчуларга деткимче

ДЕЛИ. (СЭТА). Индияның демир-орукчулар профсоюзунун органзаастап чыскаалы КЭР-нун элчин чөринин чаныпта болган. Анда кирешкенир ажыл соодаын турар кыдат демир-орукчуларын дөкчүн турарын илеретилеэн, ажыл соодаын турарларга удуур пеккин эрге-чагырганын дерзин хемчеглер ап турарын буруу шапкан.

ГРЕЦИЯ: монархия турбас

шүүт күзүң көрөй турганы чурттуң иштине политика талазы-биле шыгым кризистин тургустуунарыңа шижирлиги рольду ойлаан болган шөг эрге-чагырганың хедели үнү, тергилдерине таарымчалыг болу берген. Үймез соонда хаанын эрге-чагырга черлери монархияны, оң органикаларын төй улаа мектал, деткин турган.

Чыгаала-даа 1967 чылдың төмүндүгү чедир Константин хан оң ролон аны-ла төлөөлөкчү болу турган. Чыгаала-даа хан болу даштыксыз делен, чурттал турган. А чурттуң иштине шөг эрге-чагырганың ханга болу Римче-делек, шөг эрге-чагырганың чоруп барган.

АВСТРИЯ. Гитлержилеринин алам лагеринге хилинчөтөт-тирлөп адыртыннын сактып, аларнын тураскалыңга мөгөр болгаш тайыкны камгалар, фашисттик үлгүдизининерин катталарын болдурган дагыраага дээр Маутхаузенге чыдың-ла мун-мун кижилер аны-ангы чурттардан барын турарлар.

Европаның барың бугу чурттарын болгаш өскө-даа дипломат кыш-биле алпарган 130 мун хамаатыңа анаа аш-чуттан өлген, газ-биле хоранашкындан узуттатынган болгаш улуг суугуларга эртертир, болаттарын өлгенер. Оларын 32 мун амы—Совет Эриделинин Мадыры генерал-лейтенант Д. М. Карбышевке тураскал. Ону фашистер араатаның өзү-биле хилинчөтөп тургаш өлүгөнер.

В. МАСТОНОВТУҢ ФОТОУ.
(СЭТА-ның фотехрониказы).

МӨГҮДЭЭШКИН

ЛОНДОН. (СЭТА). Барын чүк чурттарынын сан рыноктарында «валюта хоочуу» катталар орта, мөгүдөңч апарган. Биржалдар англи фунт стерлинг акшаны бугу-ла өрнөк-садар сайгарыла эгелек берген. Декабрь 11-де валюта рыноктары халыга бооринин бугу-ла аныа англи валютаын өрөк-үнеин көстүп бооран чымыс деңгээлди болурунга чедир кудулаш, 1971 чылдын декабрь турган-дан 21,4 хуу дорайтарында четкен. Лондонун фонд биржалынын байдалы муңгарын чыг апарган. Удуртур компанияларын акцияларын

ортоо соолату 20 чыл тургузууда эң чымыс деңгээлди болурунга чедир кудулаш, оларнын чөгүм нийти өрөк-үнеин 1972 чылдың майда турган-дан 45,5 миллиард фунт стерлинг өвөөжөн.

Англи акшаны баштай-ла америк нефть компаниялары сайгара берген. Олар рыноктө эмге-даладык фунт стерлинг акшанын салым үндүрүн. Англи банк фунт стерлинг акшаны Нью-Йорк биле Лондонун биржаларында салым алышпал, оол үнеин деткир деп ороздаса-даа, ол жарлашкы чедиринин чөк болган.

Ол бугуң барымаалаа көргөн, Грецияны Компартия, «демократия» дээр демократияныча бала чуртта монархияны колун үрөкчө улусту кылгараң. Оол-даа өскө элчин чөк улуг партиялар монархияны катап тургустууна удуурамын турарын элеретин Премьер-министр К. Караманистин «Чан демократия» дээр чыгырыкчы, буржуазтык партияны ийи талалар турунту үзүлгөн Оол удуртукчулары монархияны оксимас дээр, монархия элешен-даа, алаа «ууру-лаа тургун элдерейи барганар.

Санал-онал алышкычының тундурган — грек улусун улуг тундурган, демократиянычтерга дээр оол демократияныча ууру-лаа болган.

Ю. ЛОПАТИН.
СЭТА.

